

Nro. 32.

A' FELS. R. CSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Köls Bétsben, Pénteken Octobernek 17-dik napján
1800-ik esztendőben.

Nagy Britannia.

Hogy nem leg boldogabb legyen az olly Biro-
dalom és Ország, a' melly az aranyban és ezüst-
ben fülüg üll, bizonyittya Angliának jelenvaló ál-
lapatja, melly szerént mind *Londonban* magában,
mind a' több ápróbb városokban és helységek-
ben sok lármát indított a' leg hatalmasab úr
a' has. Azt írják vala nem régiben Angliából,
hogy sok esztendőktől fogva nem volt abban az
Országban olly bőv aratás, mint az idén, még is
régulta nem hallattak annyi zenebonák a' kenyér-
nek és eleségnek szüksége miatt, mint mosta-
nában. Ezt a' szükséget nem a' földnek termé-
1 i

ketlesége; hanem az uzsorásoknak, mólnároknak, és kenyérsütőknek telhetetlen fősvénysége okozta, a' kik valamint más Birodalmakban, úgy ottan is felfzedték a' sok életet, és rejtetik azt pinczeikben és padjaikon, és inkább engedtek azt az egerek által öszve öröletni, öszve büszködni, 's el romlani, mint sem az éhező szegénységnek illendő arron el adni. Sok helyen valamint Angliában úgy Irlandiában is olyanak voltak a' folyó vizeknek szinei az azokba öntött romlott liszt miatt, mintha hóval borítottak volna bé. Sok városokban katonáknak kellett a' fel zendült népnek le tsendesítésére ki rukkolni, de ezek sem voltak mindenkor a' támadt lármának megfojtására elegendők; imitt amott, leg nagyobbat indítottak az aszszonyok, a' kiket minthogy se fegyverrel döfölni, sem erőszakosan meg zabolézni nem lehetett, szabadon bé verték a' kenyérsütőknek, eleség árulóknak 's több e' féle embereknek az ablakjaikat, bé rontották házaiknak, pintzéiknek, 's börtveiknek ajtait, 's valamit találtak azokban, minden pénz nélkül elfoglalták, el vitték, 's hasznokra fordították. Hogy láрма jelt ne adhasson a' ka'óság, dobjaikat öszve hasogatták. Végére olly parantsolatot adott ki a' Kormány szék az illy lármazó aszszonyok ellen, hogy mihélyt öszve tsupportoznak, leg ottan vizi puskákkal lövöldözzenek reájok, a' melly elzközöknek nem kevés hasznát tapasztalták egynéhány Angliai városok.

Londonban, a' Kormányzéknek hasznos intézetjei által tökéletesen helyre állítatott a' tsendesség, kiváltképen minekutanna az életnek eleségnek az árrat alább szállitatta volna — Az antiministerialis rész is nem kis elzköz volt az imitt amott támadt zenebonáknak le tsendesítésében, attól tartván, hogy ha erőt talál a' zenebonáskodó kösség venni, vérontás legyen a'

vége. Az ott fekvő katonaság is éjjel nappal vigyázatban van, és mihelyt valamely riadás esik valahol, ott toppán, 's nyakon ragadja a' zenebona indítókat.

Londonban minden azt hiszi, hogy Anglia továbbá is fogja a' Francziák ellen a' háborút folytatni. E' végre az Angliai Szolgálatba lépett Hollandus emigrans seregeknek egy részét a' *Guernseyi* és *Jerseyi* szigetbe küldötte, a' mellyeknek vizsgálásokra megtette a' Párisi Kormányzók a' szükséges rendelkezéseket.

A' Londoni elsőbb rangú nemesség, a' múlt *Septembernek* 23-ikán az Angliai Királynak tiszteletére *Waymouthba* ki menvén, kegyelmessen fogadtatott ő Kir. Felsége által, megemlékezvén arról, hogy 40 ezttendővel ennekelötte azon napon koronáztatott meg a' királyságra.

Azt írják vala *September* 22-ik napján Londonból, hogy a' Fő Polgármesternek (Lord *Majornak*) és az ottlévő katonaságnak vigyázóságok által egészlen le tsendesítetett az eleségnek szüksége miatt ottan támadt zenebona. Azonban a' későbbi, ugymint a' 24-ik *Septemberi* Londoni levelek több újokban történt nyughatatlanságokról is emlékeznek, mellyből az lehet ki húzni, hogy igen nagy inségben legyen ott a' kösség a' kenyérnek szüksége miatt. Más városokban se lehetett még eddig a' meg háborítatott tsendességet tökéletesen helyre állítani, ambár hathatós intézeteket tett legyen is a' Fő Kormányzók a' zenebonáknak eleve leendő elhárítások végett.

A' meszszébb látó emberek felettébb való módon tsudálkoznak a' kenyérnek, és más eleségeknek rendkívül való dragaságán, holott azon kívül, hogy Angliában igen bőv volt az idei aratás, a' múlt négy hónapok alatt 10 - 11 millio font sterling árrú élet vitétt bé oda Amérikából, és Lengyel Országból. Ennek, a' mint már fely-

Syebb is meg jegyzettük, a' monopolisták és az uzsorások leg nagyobb okai.

Nem régiben olly kellemetes hir vitetett Liszbonából Londonba, hogy már semmi oka niuts a' Portugalliai Kormányfőnek a' Madriddi udvarnak ellenléges fel tételétől való félelemre; azonban a' későbbi rendkívül való Liszabonai levelek, ismét meg újították azon Kir. udvarnak Spanyoloktól és Francziáktól való felelmét, 's azt beszélik; hogy lehetetlen lészzen azon két királyi udvarnak egymással leendő háborúját el kerülni. Arra való nézve, September 23, 24, és 25-ik napjain, mind azon tárgyra, mind az Angliai udvarnak Bécsben le'vő követjének Lord *Mintónak* most utólszor Londonba küldött leveleire nézve, hoszvas tanácsgyűlés tartatott Status minister Lord *Grenville* palotájában, a' mellyen herczeg *Portland*, *Chattam*, *Spencer*, *Camden*, *Liverpool* Grófok, minister *Pitt*, *Dundas* és *Windham* Urak is jelen vóltanak. Ezen gyűléseknek resultumát mindjárt akkor közöltetett a' Fels Királylyal. Portugalliának segítségére 25000 embert igirt a' Londoni udvar.

Az Angliai tudósítások szérent, igen nagy özönviz vólt az iden *Chindban*, mellyet a' sok esözések miatt fel duzzadt, és ki öntött *Hoangho* folyóviz okozott, és ki mondhatatlan károkkal illette a' lakosokat— Számos falukat el ragadott az özön viz magával, a' mellyeknek lakosi közzül kevesen menthették meg javaikat és életüket, azoknak is pedig a' hegyekre kellett magokat vonni. E miatt bizonyossan drágább lészzen a' riskása mint vólt eddig is. Azon tartománybeli lakosoknak, a' kiket ezen szerentsétlenség érdeklett, egész esztendei taksájokat el engedte a' Császár. Igen furtsa anekdóta. Minap Angliának *Blackwater* nevű folyó vizébe ioni akarván egy borjú, egy tsuka az orrát meg tsipte, azonban

ki nem vonhatván a' fogait a' bőrjü orrából, ez amaszt a' vizből ki rántotta, 's a' szárazra nagy bögéssel ki vitte, mellyre az emberek oda futván, a' tsukat agyon verték, melly 35 fontot nyomott, és egy nagy matska taláztatott a' gyomrában.

Batava Republica.

Az öfzi aequinoctium idején uralkodni szokott tengeri szélveszek miatt kéntelenek voltak a' Hollandiai kikötő helyeket zárva tartott Anglus hajók haza menni, a' melly alkalmatossággal egy-néhány Belga hajók ki repülvén, a' hová régtől fogva menni szándékoztak, oda eveztek — A' Hollandiai tartományban fekvő Francia seregektől ismét 4000 ember küldetett az *Augereau* Generalis corpusához a' Rénusi kerületbe — Mindnyájan Izép Hollandiai posztóból készült monturba voltak öltöztetve.

A *Vlissingai* és *Middelburgi* kikötő helyekben nagy sietséggel egy eskadre készittetik ki azon három Francia nagy fregatokból, a' mellyek Vlissingába bé eveztek, a' *Pluto* nevezetü 64 ágyús Hollandiai linea hajóbol, es más nagyobb 's apróbb rangú hajókból, olly véggel, hogy az által a' *Zelándia* körül kerengő Anglus hajóknak semmi alkalmatosságok ne lehessen azon tartománynak háborgatására.

Rottordamban és *Vlaardingenben* le tartóztatnak azok a' hajók, a' mellyeken, a' tilalom ellen vajat, bé sózott hust, 's több eféleket akartak némelley kereskedők Angliába vinni. Az ez eránt bé adott instantiájok üres válaszfal adatatott visza. Azon ki adott tilalomtól fogva, minden némü eleségnek alább szállot az arra. Ennekelötte egy olly hordótska vajat, mellyben 82- font vólt, 52. forintnál alabb venni nem le-

betett, most pedig 40 forinton megyen; egy mázsa sajtnak az árra 26. forintról 14-re szállott alább.

'A Hagában lévő Francia Minifter, polgár *Semonville* az Austria és Francia Respublika közt való fegyverfzűnésnek 45 nappal lett meg hofzszabbitatásáról, és a' *Filipsburgi*, *Ulmai* és *Ingolstadt*i erősségeknek Francia ármádia kezébe, modo provisorio, lett által engedtetésekrül jelentést tett a Hágai Kormányozó Széknek.

Olafz Ország.

Néhány Német Országi közönséges levelek azt hirdetik, hogy a' *Máltai* szigetnek *La Valettai* erősségéből, *September 4 ik* napján a' Francziák ki tsapván, nagy veszteséggel verettettek az östromló Anglus és Nápolyi seregektől oda vissza, és hogy a' következett napon capitulálván amazo, által adták ezeknek azon erősséget. Meg lehet, és magunk is azt kívánnánk, hogy úgy volna a' dolog; mivel mindazáltal még eddig semmi officialis tudósítást nem olvashattunk azon történetről, mi is tanátsossáznak tartjuk arról való itilettételünket fel függeszteni, mint némelly bizonytalan híreknek hitelt adni. Igaz ugyan az, hogy a' múlt szerdán költ Bécsi udvari Diarium is emlékezik arról, de nem mint officialiter jelentett dologról, hanem tsak mint valamely *Livornói* kikötő helyből jött hajósnak hiradásáról. Ha hogy úgy vagon a' dolog, minden órán bizonyosabb tudósítást fogunk arról Erd. Olvasóinkal közleni. Minekelötte még ez a' hir *Livornóba* vitetődött volna, illyenképen írta le egy Anglus hadi tizt azon erősségnek jelenvaló állapotját: „*Minorkádól*, 14. napig tartott utazásunk utána szerentséssen ide (az az, Málta alá jutotunk. Jó kvartélyunk vagon, 's minden némü

eleég ó'tsó; leg nagyobb alkalmatlanságot okoz minékünk a' rendkívül való nagy melegség. Mint egy 4000 főből áll a' Valettai Fr. katona őrizet; mind önnön maga a' természet, mind a' mesterfég nagyon megerössítették ezt a' várast. De igen kevés elefégék vagyon, buzájok sem igen sok, az édes vízzel is allig érhetik bé. 'A mi erősségeink és őrálló vitézink tsak nem azon folyó vizig nyúl naki, a' melly *La Valottát* körül veszi. Tegnap (az az, Julius 22-ik napján, a' midön tudniillik ez a' levél iratott) egy tífzt barátommal, anynyira bé mentünk az erősség alá, hogy azokkal a' Frantziákkal, a' kik a' bástyán hevertek, beszéltünk, utánnunk is repitettek egynéhány golyóbist, de haszontalanul. Kétség kívül ezen a' helyen, a' mellyen már néhány nyilást is tsináltunk, fogjuk őket meg támadni. Magok a' Máltai szigetbeliek is segítségünkre fognak lenni, a' kik közzül, már is 20000 állottak mellénk. Allig lehet ezeknél bátrabb embereket látni. S. a. t.]

September 21 ik napján két Szárdiniai kereskedő hajót eveztek bé a' Livornói kikötő helybe, 's azt a' hirt vitték oda bé, hogy ők egy olly Anglus hajót találtak elő a' tengeren, a' mellyen a' Máltában capitulált Francia katonák vitettek a' Minorkai szigetbe 's. a. t.

'A Római Sz. Pápa mind untalan a' revolutio által meg zavartatott Statúsainak reformatiójában foglalatoskodik. Leg elsőben is a' maga udvarán kezdette a' jobbitást, 's labban törölte el a' vissza éléseket.

A' Nápolyi Fels. Király 60 regiment katonaságot fog fel állítani. Az ez oránt ki adatott parantsolatban, a' többi közt illy kifejezések vagynak. „Végtére, *úgymond*, a' királyi seregeknek 's tartománybeli katonaságnak vitézsége, és hatalmas szövetségeseinknek segedelme által mind belső, mind külső meg háborítóitúl megza-

badult Nápoly Ország. Hogy azért ezen nagy jóté-
teményeknek gyómsóltse el ne veszfzen, szükség egy
olly hadi erőt talpra állítani, melly által a' mo-
narchica igazgatás formája illendő tekintetbe te-
tetődjék. A' folyamatban vólt papiros pénznek
nagy része a' Status ellen vétőknek el adatott jó-
szagaikból fel váltatódott.

A' Nápoly Ország közepén fekvő, de a' Ró-
mai Sz. Pápa uradalmához tartozó *Beneventói*
hercegséget vilzfzá adta Nápolyi Király ö Fel-
sége a' Sz. Pápanak — I. *Pál* Orosz Cszfálfár,
mint a' Máltai vitézi Rendnek nagy Mestere, a'
Nápolyi Fels. Király 10. esztendő fiaának, *Leo-
pold* herczegnek ándé ajkozta a' Mefzfzinai vacans
nagy Prioratust.

Veróndból azt irják *September 30-ik* napján,
hogy a' *Hohenlindenben* meg határozott fegy-
verzfzúnésnek híret, épen jókor vitte a' Cs. K.
ármadiához a' kurir, másként mind a két rész-
ről olly erőssek vóltak a' készülétek és mozgások,
hogy lehetetlen lett volna a' a véres tsatát el ke-
rülni — A' Cs. K. ármadiának fő hadi szállása
még most is *Valezában* van.

A' Romagniai tartományból egészlen ki ta-
karódtak a' Francziák, minekutánna igen nagy
contributió és requisitio alá vetették volna a'
szegény lakosokat. A' Toskánai Nagy herczeg-
ségben Commandirozó Cs. K. Generális *Somma-
riva*, *Pisát*, *Livornót* és *Lukát* mind ölfve járta,
's mindenütt jó állapotban találta a' védelmezésre
tett intézeteket. Az egész Toskánai Nagy
Herczagségben erőssek a' hadi készülétek, és igen
sok legénység áll a' lovas és gyalog szabad kato-
naság közzé, és ha ismét háborúra kelne a' do-
log, nem egy könnyen vehetne rajtok az ellen-
ség erőt — A' Florentziai igen költséges képtár
mind ládákra rakatott a' Nagy Herczeg parán-
tsolatjaból, és ha ismét el kezdődne az ellensé-

geskedés, Livornóból Triestbe hazattatna által. — Az *Ankonában* fekvő Cs. K. katona őrizet 6000 főre tétetődik, 's ott is sok kéz dolgozik az erősegeknek készítésében. — A' Toskánai nagy Hercegségben 's más szomszéd tartományokban nagy marha dög uralkodik.

Frantzia Respublika.

Ha igaz az, a' mit *Párlsból* irnak, minden Anglus hajók eltávoztak a' Frantzia Respublikának tengeri oldalaitól, és így egész nyáron hafzontalanúl járkáltak azok előtt fel 's alá, 's hijában tették a' sok költséget. — *Bonaparte* Fő Conzul minden derék hajoseregbeli tiszteket Párisba hivatott, a' kik egy olly planumnak ki készítésében foglalatoskodnak, a' melly szerént épen olly állapotba tétetődjék azon Respublikának tengeri hatalma, mint a' minémüben vagnak hadi seregei.

Hogy minden revolutionale principiumokról egészlen le mondott légyen a' Francia Respublika, tsak abból is világos, hogy *Moreau* Francia fő vezér azokban a' Német Országi tartományokban, a' mellyeket fegyvere által meg hódoltatott, még eddig semmi változást nem tétetett a' politica és egyházi dolgokban, és azért nagyon is magához vonta a' lakosoknak sziveket.

Brüszfelben is meg inneplették a' Francia Respublikának új esztendejét, September 22-ik napját. Az oda való Préfektus illetén foglalatú közönséges beszédét mondott azon alkalmatossággal: „Az az idő pontya, úgymond ő, a' mellyben a' Francia nemzet minden szabad népek közt, a' leg első rangra lépett fel, Belgyiomnak avval való öfzve kaptasoltatása által is emleketessé lön, a' mellynek tudnüllik mindenkor egy nyelve, egy erköltsi tulajdonsága, 's egy

eredete volt a' Francziákkal. Hanem fájlalni lehet azt, hogy ez az újja születés a' leg nagyobb háborúk közt történt meg. A' kívülről győzedelmesebb Respublikának idejét, sok ezer belső ellenségek tamadták meg, gyakorta meg haborítottak annak jussait a' részekre való szakadások, és azt a' sok dítsóséggel fundáltatott, 's az egész Európa által szabadnak esmértelett Francia Országot, sok ideig magok sem esmérték a' Francziák, egy ideig a' leg otsmányabb Tiranusok alatt nyögött. Kedves polgár társaim, vallyuk mi is azt meg szabadossan, hogy az öt Direktornak vad kórmányozások alatt, a' kiknek terrorismus volt a' principiumok, és a' kiknek minden feltételeket és eszközeiket a' Francziák és ezeknek ellenségei utálták, tellyesággal nem volt Francia Ország szabad. Mind közéről, mind távolról vért szomjuztak ezek az öt Tirannusok, 's mindenütt ellenséget szemlélték magok körül. Azokban az utálatos és bódogtalan időkben, semmi nemes indulattal nem bírtak azok az 5. Direktorok semmi emberi érzékenység nem volt benne, minden szemérem és becsület nélkül uzsoráskodtak a' Francziáknak verejtékekkel, 's vérekkkel, hogy ekképen egynéhány napokkal életüket meg tóldhassák. — De ne is emlekezzünk többé azon bódogtalan időről, minden revolutionnak az utja tövises szokott lenni. — Már meg menekedett a' Respublika. Az azj óltalmazó angyal, a' ki a' nagy nemzetnek sorsára vigyáz, tsudálatossan ki mentett bennünket azon szomorú állapotból. A' Nilusi győzedelmes meg jelenvén a' Seine vizének partyain minden szabadságot szeretők, minden dítsóságnak fiai öszve gyűltek az ő szavára ő körülötte. Héjába dúltak fűltak magokban a' hazának ellenségei, híjába igyekeztek azt meg haborítani; a' győzedelmek és a' haladatosság egy igen nagy embert emeltek a' Conzularis méltóságra s. a. t.

Német Ország.

'A Berliini Kir. Status Minister Gróf *Haugvitz* gyakorta conferentiát tart az ott lévő Francia követtel *Bournonville* Generállal. Nem igaz, hogy a' fő Consul 3 ik testvér öttse Berlinbe ment volna; hanem azt igaznak mondják, hogy második testvérije Status Tanátfos *Bonaparte József* a' *Lunvillei* Congressusra fog küldettetni.

Ugy hallatik, hogy néhai II. Fridrik Király-nak nagy favoritája, az esméretes *Marquis Lucchesini* ismét bé fog á' Prusziai minifteriumba vétetödni, mivel a' mostan uralkodó Király is jó szívvel viseltetik eránta. De mindenek felett való bizodalommal vagyon a' maga Generaladjutansához *Köckeritzhez*. Minden reggel maga a' Király is dolgozni szokott a' maga *Secretarius*-saival együtt a' kabinetben, egy levelet sem hagy 24 órán túl válasz nélkül, a' melly pontban egézflen a' nagy Fridriket követi.

Ulmának bloquiroztatása alatt 13500 emberből állott az ott volt katona örizet, töbnire mind a' polgároknál voltak kvártélyba, úgy hogy, néhány polgárnak a' házában 3. tizt és 20. katona is volt. Minden nap 30. tizt és 400. közember tett szolgálatot. — Az ott volt Cs. K. *Commendans* Generális *Petrásch* is nyugodalomra botsátato't.

Az Orániai Herczegnek Német tartományaira 200000, a' *Nassau-Weilburgi* Herczegére pedig 80000 *Liver* Contributiót vetett *Augereau* Fr. Generál. A' több *Nassaui* Herczegi házak is békességre léptek a' Francia Respublikával, és semmi requisitiók által nem fognak többé terheltetödni. — Német Orzágnak északi része tökéletes tsendességben él a' Prusziai Király demarcationalis lineáján belöl.

Spanyol Ország

A' *Kádixban* még most is uralkodó dóghalál 130 — 140 embert is meg öl naponként, úgy hogy, *Augustus* első napjától fogva 3000 embernél több temettetett a' földbe. Sok ember a' falukra, 's mezőségekre költözött azon ragadó nyavalyának elhárítása végett, de annál inkább kiterjedett az, és most már senki se bortsáttatik ki azon városból. Minden áruló hóltok bé zarrattak, 's egészen félbe szakadt a' kereskedés.

Egy Anglus fregat 86. Spanyol, 7. Francia, 's 6. Genuai hadi foglyokat vitt *Minorkából* a' fel-tseréltetés végett a' *Barcellónai* kikötő helybe, a' kik azt beszélték, hogy Anglus *Admiratis Keith*, *Augustus* utolsó napján, a' vezérlese alatt lévő flottával, és 15000 emberből álló hadi sereggel *Minorkából* napnyugot felé evezett, de hová hová nem, meg nem tudták mondani.

Török Birodalom.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' *Fényes Porta* ellen ujobban pártott ütött *Widdini Bassa Paswan-Oglu* ellen minden Európai *Török Birodalombéli Basáknak* fel kellett volna ülni, fel is költek némellyek; de sokkal többen találtattak olyanok, a' kik avval mentették magokat, hogy ök a' magok helytartóságjaiknak védelmezésekre is elégtelenek légyenek. A' *Belgrádi Bassa*, a' ki *Borecs* mellett, *Paswan Oglunak* egynehány embereit levágatta, 's fogságra vitette, ezen szerezésében megbizakodván, maga ellen is próbat akar tenni, 's e' végre egynéhány ezer emberrel szaporította hadi népét; de amaz is olly positioba tette magát, hogy akármelly hatalmas ellenségével kész leszzen szembe szállani. Mellyre nézve egész armádiát szándékozik a' *Fényes Porta* ellene küldeni.

Tudósítás.

A' Doktor Struve Asthenomakróbiótikáját, vagy Asthenokomikáját, a' melly a' múlt esztendőben, ilyen név alatt jött ki, Hannoverában: Die Kunst das schwache Leben zu erhalten, und in unheilbaren Krankheiten zu fristen: az az: A' gyenge élet meghosszabbításának, és a' meggyógyíthatatlan nyavalyák húzásának a' Mestersége: magyarul kifogom adni. — Ezen munkának a' ki botsátására bátorítanak, sőt köteleznek engem a' következő okok. 1-ször: Mert ez igen szép, tudós, a' maga nemében legelső, közhasznú, szükséges munka; a' honnét minden külső Országai Tudós Társaságoknak a' dítséretét el is kapta; nevezetesen a' Göttingai Tudósok' Társasága erről azt az ítéletet hozta, hogy ennek a' munkának, a' D. Hufeland Makróbiotikája után, el műhatatlannúl szükséges volt a' világ eleibe jönni. 2-ször: Megígertem én a' most másodszor kiadott Makróbiotikának az Előljáró Bevezetésében, hogy még némely közhasznú munkáimat fogom a' Hazával közleni: most tehát már ezen ígéretemet is bé akarom tölteni. 3-ször: Mihelyt ez a' munka ki-jött volt, ta' múlt esztendőben; azonnal sok Jó-akaró Uraim, Barátim, mind leveleik által, mind személyesen serkengettek, ezen munkának magyarra való fordítására, azt mondván: hogy ez a' Tudósok értelme szerént is, a' D. Hufeland Makróbiotikájának a' párja. 4-szer Köteleznek ismérem magamat mint Hazafi, mind azoknak végbe vitelére, valamelyek a' Hazának tökéletesítésére, és hasznára tölöznek, 's azomban én töllem ki-telhetnek; annyival is inkább pedig, hogy mind a' két Magyar Haza, már két ízben, most is különös háládatossággal említendő, nagy hajlandóságát erántam mutatni méltóztatott.

5-ször: Minekutánna a' Magyar Ifjakkak *Macróbiotika* adtunk a' kezekbe; igazságtalanság nélkül meg nem tagadhattyuk az Asthenomakrobiótikát a' gyenge, és a' gyógyíthatatlan nyavalyákban sínlődő Magyar Hazánkfiaitól. Ugyan is kísodák ezek? A' Haza boldogításában, a' Hazafiak nevelésében, és oktatásában meg-gyengült, vagy sínlődő nyavalyába esett, vagy meg öregedett Magyar Szülék, Tisztviselök, Tanítók, Katonák, Gazdák 's a. t. Hát van e' valami olyan, a' mit ezeknek az apolgatásában szabad volna elmulatni? Valosággal ezek azok, a' kik a' *Macróbiotika* ki adásának az alkalmatosságával fessegették is a' magok ebben a' részben lévő igazságokat; a' midőn szemembe mondották sokan közz ülök: a' *Macróbiotika* szép, haszuos, szükséges; de mi reánk nézve már halzontalan. Hogy tehát ezeknek a' leghasznosabb, és legnagyobb érdemű Hazánkfiainak a' méltó panaszra okot ne adjunk, mi szükségesebb, mint, hogy ezt az ő apolgatásokra tzelozó könyvet, ő nékik a' kezekbe adjuk? 6-ször: Ennek a' munkának a' kiadásával, a' mennyire tsak lehet, meg ismértetem a' Hazával a' most leg-híressébb Orvosokat: t. i. *Brownet, Darwint, Röschlaubot, Reilt.*

A' fordításében éppen azokhoz fogom magamat tartani, a' mellyekhez szabtam vólt magamat a' D. Hufeland *Macróbiotikájának* fordításában, t. i. az Iró értelmét szabadon, de igazan, és érthető, 's jó magyarsággal akarom ki-fejezni; a' hol a' világosítást szükségesnek, a' Magyar Hazára való szabást pedig hasznosnak, és lehetségesnek fogom látni, Jegyzésekben ki dolgozni kötelességemnek lenni ismérem.

Mitsoda áru, foglalatú, formájú, nagyságú lesz ez a' könyv, és hol fog árúztatni? ezekről

alkalmatos időben fogom mind a' két Magyar Hazát tudósítani.

Mig ez meg-esne is pedig, azon különösen örvendek, hogy ezen munka kiadásának a' kihirdetetését éppen abban az idő szakaszában tehettem, a' midőn az én vitéz Hazamfiai, azok között sok Jó-akaró Uraim, Ismérőim, Barátim, Atyámfiai nagy kézséggel, és tüzzel fegyverbe öltöztek; és sokan már táborba is ki száltak; a' kiknek én szivemből egészséget, szerentsét, és győzedelmet kívánok; azért, mert ő nékik annál könnyebben eshetik, az ő meg élemedett gyenge, vagy talán sínlődő, és meg-gyógyíthatatlan nyavalyában fetrengő Szüléiket, Joakaró Uraikat, Atyafiaikat el hagyni; a' mennyivel inkább láthatják, hogy azoknak az apolgatásokról, gyámoltásokról szorgalmatoskodnak az itthon maradó Hazafiak. *Iráni Pesten 1800. 10. Octóbr.*

Kováts Mihály
Orvos Doktor.

BCU Cluj / Central University Library

Hiradások

Morvában a' Hradisi Kerületben, *Hobeschau* nevű városban lakozó *Spiegler Sámuel* és *Schif János* nevű vagyonos Zsidók, a' kik az Oeconomica Commissióban az Infateria számára való borjúbör tarifznyákat szerzik, adják tudokra mindeneknek, kiváltképen a' Nemes Magy. Publicumnak, hogy ő nállok olytén borjúbör tarifznyák, mintegy 30. vagy 40 ezerig valók készen találtnak. Egy olytén tarifznyának, minden szijak nélkül az árra 1. R. forint, mellyekhez hogyha szijak is kívántatnának, azokat is az említett Zsidók különös árron meg szerezhetik. Ezt a' je-

lentést azért kívánnyák az említett Zsidók a' Magyar újság levelek által ki hirdettetni, hogy ha talán a' mostani fel állítandó infurrectionalis gyalog Seregeknek számára a' Tek. Nem. Vármegyéknek szúkfégek volna olytán borjúbőr tarifznyakra, azokat minden órában kézzen lehet nállok találni.

* * *

Bétsi Iakos Mestreur, és Kompániás Társai, kívánják az érdeemes Közönségnek tudtára adatni: hogy ők Bétsben, az úgy nevezett Spitelbergen, a' széles útszában, a' Zöld Sasnál, az 172-dik szám alatt. (zu Wien, auf dem Spitelberg, in der breiten Gasse, zum grünen Adler, Nro. 172.) egy Cs. K. privilégizált Fabrikát állítottak fel, melyben, mindenféle, az Anglusok módjára készített, szépen bé kent; de még is semmit el nem motkoló hámokhoz vagy kotsihoz meg kívántató bőröket, azon kívül tsizmának, nem külömben alzfzonyi tzipellőknek, külömbkülömbféle színekre festett; vagy hüvelyeknek, tokoknak, sisakoknak, katonai patrontáskának s. a. t. való bőröket lehet találni, mellyek sem festékjeket el nem hagyják, sem semmit el se motkolnak, meg se hasadoznak, sőt az a' firnátz, mellyel bé vannak vonva, igen szépen meg tartja a' bőrt a' maga valóságában. —

Ezen Bőrök, felülmúlják szépségekre, és jószágokra nézve az Anglus bőröket, és óltsóbban is kaphatja az ember ezeket.

D. D. S. r